

Alin Ilie Bîrsan, Camelia Vlad

Teste rezolvate de **RELIGIE ORTODOXĂ** pentru reușita la examenul de titularizare

Ediție
revizuită

TEST

Proba scrisă

RELIGIE ORTODOXĂ

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de patru ore.**

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. Se dă următorul text din Sfânta Scriptură:

Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului. (Fapte 1, 8)

Pornind de la textul de mai sus, răspundeți la următoarele cerințe:

- a) explicați ce înseamnă expresia „plinirea vremii”;
- b) expuneți contextul politic și religios al întemeierii Bisericii;
- c) prezentați istoricitatea persoanei Mântuitorului.

2. Se dă următorul text:

Ascultați: Iată, ieșit-a semănătorul să semene. Și pe când semăna el, o sămânță a căzut lângă cale și păsările cerului au venit și au mâncat-o. Și alta a căzut pe loc pietros, unde nu avea pământ mult, și îndată a răsărit, pentru că nu avea pământ mult. Și când s-a ridicat soarele, s-a veștejit și, neavând rădăcină, s-a uscat. Altă sămânță a căzut în spini, a crescut, dar spinii au înăbușit-o și rod n-a dat. Și altele au căzut pe pământul cel bun și, înălțându-se și crescând, au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaizeci, alta o sută. Și zicea: Cine are urechi de auzit să audă. Iar când a fost singur, cei ce erau lângă El, împreună cu cei doisprezece, Îl întrebau despre pilde. Și le-a răspuns: Vouă vă e dat să cunoașteți taina împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitându-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați. Și le-a zis: Nu pricepeți pilda aceasta? Dar cum veți înțelege toate pildele? Semănătorul seamănă cuvântul. Cele de lângă cale sunt aceia în care se seamănă cuvântul, și, când îl aud, îndată vine satana și ia cuvântul cel semănat în inimile lor. Cele semănate pe loc pietros sunt aceia care, când aud cuvântul, îl primesc îndată cu bucurie, dar n-au rădăcină în ei, ci țin până la un timp; apoi când se întâmplă strâmtorare sau prigoană pentru cuvânt, îndată se smintesc. Și cele semănate între spini sunt cei ce ascultă cuvântul, dar grijile veacului și înșelăciunea bogăției și poftele după celelalte, pătrunzând în ei, înăbușă cuvântul și îl fac neroditor. Iar cele semănate pe pământul cel bun sunt cei ce aud cuvântul și-l primesc și aduc roade: unul treizeci, altul șaizeci și altul o sută. Și le zicea: Se aduce oare făclia ca să fie pusă sub obroc sau sub pat? Oare nu ca să fie pusă în sfeșnic? Căci nu e nimic ascuns ca să nu se dea pe față; nici n-a fost ceva tănuit, decât ca să vină la arătare. Cine are urechi de auzit să audă. (Matei 4, 3-23)

Pornind de la textul de mai sus, răspundeți la următoarele cerințe:

- a) prezentați exegeza pildei citate;
- b) enunțați două învățături morale care se desprind din pildă.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Redactați un text cu tema **Revelația naturală și cea supranaturală**, după următorul plan de idei:

- a) revelația naturală – definiție și conținut;
- b) revelația supranaturală și desfășurarea ei în cadrul istoriei mântuirii;
- c) convergența și deosebirea dintre cele două revelații.

2. Redactați un text cu tema **Începuturile vieții creștine pe teritoriul țării noastre**, după următorul plan de idei:

- a) situația istorică a daco-romanilor;
- b) Sfântul Andrei, apostolul geto-dacilor;
- c) mărturii lingvistice în sprijinul vechimii creștinismului la români;
- d) dovezi arheologice pentru vechimea creștinismului la români.

Notă! Se punctează și **structurarea** prezentării, ordonarea și explicarea ideilor, **utilizarea limbajului teologic**.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Următoarea secvență face parte din *Programa școlară de Religie – Cultul Ortodox*, clasa a IV-a:

Competența specifică	Exemple de activități de învățare	Conținuturi
<i>1.1. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață</i>	– <i>dialoguri pe teme religioase (unicitatea fiecărei persoane, importanța raportării omului la Dumnezeu, rolul sfinților, importanța împlinirii poruncilor divine etc.), prin valorificarea unor povestiri, jocuri, ilustrații</i> – <i>exerciții de definire a unor termeni sau expresii: Biblie, sfânt, proroc, apostol, evanghelist, poruncă, drept</i>	<i>Dumnezeu se face cunoscut omului – Sfințenia, cale spre Dumnezeu:</i> – <i>Calea spre Dumnezeu, deschisă tuturor oamenilor prin Iisus Hristos</i> – <i>Învățătura Domnului, vestită de Sfinții Apostoli și evangheliști</i>
<i>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, din viața creștinilor</i>	– <i>lectura unor texte literare, referitoare la marile sărbători religioase</i> – <i>participarea la sărbătorile comunității</i> – <i>prezentarea unor obiceiuri și tradiții populare referitoare la diferite sărbători și evenimente religioase, care se manifestă în viața familiei, a comunității locale</i>	<i>Mari sărbători creștine – Nașterea Domnului, vestire și împlinire:</i> – <i>Prorocii, vestiitori ai nașterii lui Hristos</i> – <i>Magii, în căutarea Pruncului Iisus</i>

(Programa școlară pentru disciplina RELIGIE – CULTUL ORTODOX, Clasele a III-a și a IV-a, O.M.E.N. nr. 5001/02.12.2014)

Prezentați activitatea didactică desfășurată pentru formarea/dezvoltarea și evaluarea unei competențe specifice din secvența dată, având în vedere:

- evidențierea importanței principiului didactic al învățării conștiente și active în formarea/dezvoltarea unei competențe specifice menționate în secvența de mai sus;
- menționarea a două metode didactice fundamentate pe acțiune care pot fi aplicate în vederea formării/dezvoltării uneia dintre competențele specifice din secvența dată, la alegere, precizând și câte un avantaj al utilizării fiecărei metode pentru competența selectată;
- descrierea modului în care utilizați fiecare metodă menționată în vederea formării/dezvoltării competenței specifice selectate (conținutul/conținuturile folosit/e, activitățile de învățare selectate, modul de organizare a clasei, mijloacele de învățământ adecvate), utilizând Conținuturi diferite pentru fiecare metodă din secvența dată;
- precizarea a două categorii de itemi care se pot folosi în evaluarea competenței și justificarea alegerii lor;
- proiectarea a trei itemi: un item de tip alegere duală, un item de tip pereche, un item de tip alegere multiplă prin care să evaluați o competență, utilizând Conținuturi diferite pentru fiecare item din secvența dată, menționând pentru fiecare item competența evaluată.

Notă! Se punctează și elaborarea răspunsurilor corespunzătoare itemilor și corectitudinea informației teologice.

SUGESTIE DE REZOLVARE

Testul nr. 1

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

1. a) Mântuitorul Iisus Hristos a venit în lume la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4); mai precis atunci când lumea era pregătită pentru primirea învățaturii Sale. Pentru a înțelege mai bine ce presupune această pregătire, abordăm aspectele esențiale ce privesc spațiile greco-roman și iudaic.

b) Mântuitorul S-a născut în Țara Sfântă, aceasta fiind atunci o parte componentă a Imperiului Roman. Micul stat din jurul celor șapte coline ale Romei, prin numeroase războaie și cuceriri, s-a transformat în Imperiul Roman. Acesta și-a extins granițele, devenind astfel un puternic stat universal, întins de la Atlantic și Marea Nordului până în Armenia și Arabia, iar din Bretania, Rin și Dunăre până la marginea Saharei și Etiopiei.

Legătura între capitală (Roma) și provincii se făcea pe drumuri pavate, iar administrația și ordinea erau deservite și asigurate de armată, funcționari și legi. În ciuda conglomerăției de popoare, exista o stare de pace, lucru apreciat și de creștinism. Nemaexistând granițe interne, circulația în scop socio-economic se realiza nestingherit. Schimburile comerciale, culturale și mișcările demografice au favorizat omogenizarea Imperiului. Comunicarea se făcea îndeosebi în limba greacă, dialectul comun în care s-au scris și cărțile Noului Testament.

Trăirea era determinată de religiozitatea poporului, una foarte scăzută. Religia păgână romană nu propaga o viață demnă, zeitățile fiind pline de imoralitate. Familia nu era protejată. Ca dovadă, femeile și copiii erau socotiți inferiori, iar sinuciderile sporeau vertiginos. Situația socială era precară. Bogații reprezentau clasa privilegiată și trăiau în lux, căci aveau latifundii și sute de sclavi; erau atrași de plăceri. Populația era săracă, în general. Sclavii erau luați drept unelte ori animale, întrucât stăpânii aveau putere deplină asupra lor. Aceștia puteau fi bătuți, maltratați, vânduți sau chiar uciși. Căsătoriile lor nu erau recunoscute legal.

Filosofia timpului a jucat un rol vital în primirea creștinismului. Distingem trei curente în această perioadă: epicureismul, scepticismul, stoicismul. Epicureismul, promovat de Epicur (341-270 î.Hr.) – mai întâi în Mytilene și apoi la Atena – pentru a trăi în armonie cu natura, recomanda renunțarea la teoria senzualistă a cunoașterii. Scepticismul, promovat de Pyrrhon din Elea (365-275 î.Hr.), recomanda suspendarea judecării, însă fără a renunța la cercetarea obiectelor cunoașterii sensibile ori intelectuale a credințelor și a practicii. Stoicismul, întemeiat de Zenon din Cittium (336-264 î.Hr.), cerea integritate morală obținută prin stăpânire de sine și asceză severă. Acesta le arăta oamenilor că rostul vieții e obținerea fericirii, urmând calea naturii. O altă notă de originalitate e concepția stoicilor potrivit căreia orice om trebuie privit ca aproapele său. Prin urmare, se considerau a fi egali cei tari și cei slabi, oamenii liberi și sclavii, bogații și săracii. Preceptele s-au bucurat de popularitate. Laolaltă, acestea au pregătit societatea greco-romană pentru primirea creștinismului.

Să ne oprim atenția asupra lumii iudaice. Palestina a fost ocupată de romani în anul 63 î.Hr., devenind provincie romană sub autoritatea legatului Siriei. Regele Ben Hircan e numit etnarh și arhiereu. În anul

30 î.Hr. ajunge la domnie regele Irod, de neam idumeu. El slăbește cultul iudaic din pricina faptului că a introdus practicile păgâne. De exemplu, orașul Cezareea, construit pe țărmul Mării Mediterane, este închinat regelui Irod; e un oraș comercial cu multe temple păgâne; pe scurt, e un oraș roman în adevăratul sens al cuvântului.

Clasa conducătoare a iudeilor era formată din două mari partide: **fariseii**, apărătorii legii mozaice, ostili stăpânirii romane, și **saducheii**, de rang preoțesc aristocratic, loiali stăpânirii, printre care se găseau doar oameni bogați și liberali. Aceștia considerau că numai legea scrisă este obligatorie; negau învierea, viața veșnică, existența îngerilor și a demonilor, providența; erau urâți de popor. Esenienii, o sectă religioasă iudaică aflată lângă Marea Moartă, practicau asceza. Ei respingeau ideea de a sacrifica animale, practicau cultul soarelui și al îngerilor, nu participau la cultul din templu, combăteau sclavia, jurământul, folosirea armelor, admiteau nemurirea sufletelor, nu și învierea. Samarinenii reprezentau o populație amestecată (iudei și neiudei), țineau doar Pentateuhul, aveau propriul templu pe Muntele Garizim, păstrau ideea mesianică. Din cauza schimbărilor politice, iudeii s-au răspândit în lume, formând comunități puternice, propagând iudaismul și făcându-și mulți adepți printre păgâni. Acest fapt a înlesnit răspândirea creștinismului. Lor li se datorează propovăduirea creștină.

c) Întemeierea Bisericii creștine a fost realizată de Mântuitorul Iisus Hristos, născut în anul 748 sau 749 a.u.c., în orașul Betleem din Iudeea, în timpul domniei împăratului Octavian August și a proconsulului Quirinius. Acesta a dispus recensământul din Palestina pentru care Sfânta Fecioară Maria și dreptul Iosif, logodnicul ei, au venit din Nazaret la Betleem. Iisus, împreună cu mama Sa, Maria, și cu Iosif, au fugit în Egipt ca să scape de furia lui Irod. După întoarcere, ei s-au stabilit în Nazaret, Galileea. Un episod cunoscut din viața Mântuitorului e acela în care, la vârsta de 12 ani, acesta a rămas în templu și a dialogat cu cărturarii.

Mântuitorul a fost botezat la Iordan, în data de 6 ianuarie 780 a.u.c. sau anul 27 al erei creștine dionisiene, având aproximativ 30 de ani (Lc. 3, 23). El a serbat Pasha anului 781/28 (Ioan 5, 1), a anului 782/29 (Ioan 6, 4). Înainte de Pasha anului 783/30, El a ținut Cina cea de Taină cu Sfinții Apostoli, noaptea fiind prins și judecat, iar vineri dimineața, 14 Nisan/7 aprilie, răstignit pe dealul Golgota. După trei zile, duminică dimineața, la data de 16 Nisan/9 aprilie 783/30, acesta a înviat din morți. După Înviere, El a mai rămas pe pământ timp de 40 de zile, arătându-se apostolilor și altor ucenici de zece ori (Lc. 24, Ioan 20, Mt. 28, F.Ap. 1 și I Cor. 15). La 19/30 mai 783, Iisus S-a înălțat la ceruri, de unde va veni să judece lumea.

Figurativ vorbind, Biserica a fost întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos pe Cruce și prin pogorârea Duhului Sfânt. A fost momentul în care s-au botezat „ca la 3000 de suflete”. Aceste suflete s-au întors la casele lor și au răspândit învățătura Mântuitorului în tot imperiul, netezind astfel calea apostolilor. De acum, apostolii vor începe propovăduirea Evangheliei.

2. a) La vremea semănatului, niște semințe au căzut pe marginea drumului – pe marginea unei cărări bătute care se întindea prin ogor. Această margine de drum nu era nici zdrobită de plug, nici îngrădită. Sămânța care a căzut a rămas neacoperită, fiind parțial călcată în picioare, iar parțial, devorată de păsări (Luca 8,5). Așadar, nu se mai putea aștepta rodirea lor. Unele au căzut pe locuri pietroase, *επι τα πετρωδη*, pe locuri stâncoase. Luca spune *επι την πετραν*, pe stâncă, unde nu aveau mult pământ. Semințele au căzut fie deasupra locurilor stâncoase pentru a le întârzia încolțirea, fie dedesubt, unde aveau să le fi hrănite rădăcinile. Îndată, *ευθως*,

au răsărit și arătau promițător, dar când soarele a răsărit devenind tot mai fierbinte, firele fragede au fost pârjolate de căldură; au fost pârjolate, deoarece nu aveau rădăcină, căci au crescut într-un strat subțire de pământ și lipsit de umezeală. Drept care, acestea s-au uscat și au pierit. În schimb, dacă ele ar fi fost suficient de bine adâncite într-un pământ umed pentru a prinde rădăcini mai puternice, oricât de mare ar fi fost căldura soarelui, firele fragede nu s-ar mai fi ofilit. Ba din contră, rădăcinile și pământul umed le-ar fi favorizat creșterea. Pe de altă parte, unele semințe au căzut printre spini. În context, cuvântul „spini” include măcăciunii, ciulinii și orice alt fel de buruiună care poate răsări printre firele de grâu tocmai pentru a-i împiedica dezvoltarea. Buruienile nu apar imediat după semănarea grâului. Fiind mai puternic, grâul prinde rădăcini și crește prevestind o recoltă bună. Se întâmplă însă ca buruiana să se dezvolte mai bine și să crească mai repede decât grâul, ajungând să îl depășească. Iar dacă sunt lăsate în voia lor, ele absorb umiditatea și secătuiesc solul fertil de care grâul are nevoie. În plus, ele umbresc grâul privându-l de beneficiile soarelui și ale ploii. Sufocat fiind, grâul nu se mai poate dezvolta corespunzător. Prin urmare, acesta piere și zădărnicește munca agricultorului. Totuși, în chip fericit, rodesc semințele căzute pe o bucată de pământ bun, moale și arat, nu bătătorit ca pe marginea drumului. Înțelegem că acesta nu este un loc stâncos, ci un pământ adânc și curat, lipsit de spini, măcăciuni și buruieni. Fiind adânc înrădăcinate și bine hrănite, semințele au devenit, treptat, ceea ce trebuia: grâu plin și copt în spic, fiind din belșug. Unele au rodit de treizeci de ori mai mult, iar altele, de șaiszeci de ori, iar altele, chiar de o sută de ori mai mult. Cine are urechi de auzit să audă – aceasta este o expresie proverbială folosită de Domnul nostru când a vorbit despre lucruri de foarte mare importanță și care, desigur, meritau o atenție deosebită.

b) În parabola semănătorului, relatată în Evanghelii, se regăsesc numeroase învățături morale care transcend contextul agricol în care a fost plasată inițial. Această pildă oferă o metaforă profundă a modului în care diferiți oameni primesc și integrează învățăturile spirituale și moral-religioase în viața lor. Dintre multiplele lecții transmise, două învățături morale se evidențiază cu deosebită relevanță.

Prima învățătură care se desprinde din pildă este aceea a responsabilității personale față de receptivitatea noastră la învățăturile morale. În pildă, sămânța reprezintă Cuvântul lui Dumnezeu, iar diferitele tipuri de sol simbolizează diversele moduri în care oamenii primesc acest Cuvânt. Solul fertil, spre deosebire de cel pietros sau spinos, reprezintă o inimă deschisă, capabilă să înțeleagă și să integreze învățăturile spirituale. Această alegorie evidențiază faptul că succesul moral și spiritual al fiecăruia depinde în mare măsură de disponibilitatea interioară de a primi și a cultiva binele. Învățătura morală subliniază importanța auto-reflecției și a efortului conștient de a crea un teren fertil pentru dezvoltarea morală, curățind mintea și inima de piedici precum superficialitatea, egoismul sau indiferența.

A doua învățătură majoră se referă la necesitatea perseverenței în fața obstacolelor morale și spirituale. Semănătorul aruncă sămânța în toate tipurile de sol, dar doar o parte a sămânței ajunge să rodească. Această parte rodește nu doar datorită solului bun, ci și datorită rezistenței la factorii externi care încearcă să o sufoce sau să o distrugă, cum ar fi spinii sau lipsa de adâncime a pământului. În același fel, în viața morală, oamenii întâlnesc nenumărate piedici – fie sub forma ispitei, fie sub forma dificultăților exterioare. Morala din această pildă îndeamnă la perseverență, la menținerea unui angajament ferm față de valorile morale chiar și atunci când condițiile sunt neprielnice. Doar cei care continuă să cultive binele, în ciuda obstacolelor, vor ajunge să trăiască roadele dezvoltării lor morale și spirituale.

SUBIECTUL al II-lea**(30 de puncte)**

1. a) Biserica nu face deosebire între revelația naturală și cea supranaturală. Cea naturală e cunoscută și înțeleasă deplin în lumina revelației supranaturale. De exemplu, Sfântul Maxim Mărturisitorul nu face nicio deosebire semnificativă. Revelația supranaturală este încorporarea celei dintâi în persoane și acțiuni istorice.

Conținutul revelației naturale e cosmosul, respectiv omul dotat cu rațiune, acesta fiind atât subiect al cunoașterii – precum cel ce e înzestrat cu rațiune și e capabil să vadă în cosmos descoperirea slavei lui Dumnezeu –, cât și obiect al cunoașterii ca cel ce este arătarea văzută a chipului lui Dumnezeu celui nevăzut. Rațiunile lucrurilor își descoperă lumina lor în rațiunea omului, iar rațiunea omului își descoperă tot mai bogat puterea și adâncimea ei prin rațiunile lucrurilor.

Lumea a fost făcută pentru a fi umanizată, nu omul pentru a fi asimilat naturii. Lumea întregă e chemată să fie un om mare. Prin contopirea omului cu natura, nici omul, nici natura nu câștigă nimic. Pe când, prin asimilarea naturii în om, natura are de câștigat, fiind ridicată la un rang și mai înalt, pe un plan cu totul nou, fără ca să își piardă structura ontologică. Omul este un microcosmos, spun Sfinții Părinți, pentru că rezumă în sine lumea cea mare. Sfântul Maxim Mărturisitorul îl numește macrocosm precum cel ce este chemat să cuprindă în sine cosmosul. Părintele Stăniloae găsește un termen mai potrivit menirii omului: macroantropos, termen care ne arată că lumea e chemată să se umanizeze, primind întregă pecetea umanului. Lumea toată trebuie să devină un cosmos umanizat.

Lumea e numai mediul sau mijlocul prin care se realizează un schimb de gânduri și de idei între om și Dumnezeu. Originea universului este Persoana rațională supremă, iar scopul ei este acela de a fi mijlocul unui dialog interpersonal dintre Persoana rațională supremă și celelalte persoane raționale umane. Dumnezeu se face cunoscut prin simplul fapt că a creat lumea și toate cele ce sunt în ea. Întreg cosmosul este precum o carte deschisă prin care se descoperă slava cea negrăită a lui Dumnezeu: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor lui o vestește tăria.” (Psalm 8, 1). Sfântul Apostol Pavel arată că toate cele create reprezintă o descoperire universală a măreției lui Dumnezeu: „Pentru că ceea ce se poate cunoaște despre Dumnezeu este cunoscut de către ei, fiindcă Dumnezeu le-a arătat lor. Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica lui putere și dumnezeire, așa ca ei să rămână fără cuvânt de apărare” (Romani 1, 19-20). Sfântul Ioan Hrisostom explică faptul că Dumnezeu a avut grijă de noi astfel: prin frumusețea creaturii ne-a învățat să-l cunoaștem pe Creator, iar prin slăbiciunea ei ne-a învățat să nu i ne închinăm. Mama fraților Macabei îl îndeamnă pe unul dintre băieți: „Rogu-te, fiule, ca privind la cer și la toate câte sunt în ele, să cunoști că din cele ce n-au fost le-a făcut pe ele Dumnezeu și neamul omenesc”.

b) Revelația naturală, oricât de evidentă ar fi ea, este supusă scepticismului sau chiar idolatriei, nu pentru că ea în sine nu l-ar descoperi autentic pe Dumnezeu, ci pentru faptul că omul este supus tentației de a lua drept singură realitate lumea aceasta. Setei noastre pentru împlinire eternă i se opune realitatea inevitabilă a morții: „S-au rătăcit în gândurile lor și inima lor cea nesocotită s-a întunecat. Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni și au schimbat slava lui Dumnezeu celui nestricăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al celor cu patru picioare și al târâtoarelor.” (Romani 1, 21-23)

Sensul final al omului se descoperă prin revelația supranaturală. Revelația supranaturală stinge setea nestă-

vilită a naturii umane după împlinirea absolută. Astfel, Persoana rațională supremă ni se face cunoscută ca Persoană iubită și iubitoare totodată, spre care tinde sufletul nostru cu toată voința: „Ne-ai făcut pentru tine, Doamne, și neliniștit este sufletul meu până ce se va odihni în tine” (Fericitul Augustin). Revelația supranaturală atinge apogeul prin venirea în lume a Mântuitorului Iisus Hristos, manifestată înainte prin proorocii Vechiului Testament. Doar în Noul Testament însă lumina cea negrăită a iubirii lui Dumnezeu se descoperă în mod plener omului. Apostolii devin martori ai acestei descoperiri: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit, despre Cuvântul vieții ... vă vestim și vouă ca și voi să aveți împărtășire cu noi.” (I Ioan 1, 1-3). Efectul revelației e realizarea comuniunii depline cu Dumnezeu, restaurarea rudeniei cu Dumnezeu și ridicarea firii umane la cea mai înaltă cinste, de a fi Dumnezeu după har ori „părtaș al dumnezeieștii firii” (II Petru 1, 4).

c) Revelația naturală îl descoperă pe Dumnezeu oamenilor pretutindeni și oricând, iar cea supranaturală precizează clar spre ce trebuie să ne ațintim privirea: spre Persoana rațională supremă, oferind și mijloacele prin care putem ajunge la Ea.

Pentru a înțelege mai bine convergența celor două revelații, trebuie să ne raportăm la unirea ipostatică în Persoana Logosului. Actele supranaturale referitoare la Persoana divină a lui Hristos nu anulează firea luată din noi, ci o duc la culmea realizării ei. Tot așa și revelația naturală ajunge la desăvârșirea ei sau la culmea realizării ei prin descoperirea supranaturală. Dumnezeu realizează acte supranaturale atunci când vine vorba de formarea poporului său: Iosua, Moise, Ilie, iar când vine vorba de întemeierea poporului celui nou al lui Dumnezeu, atunci chiar Dumnezeu se coboară și face semne și minuni mari între oameni.

2. a) Acum patru mii de ani, întreg spațiul carpato-danubiano-pontic a fost locuit de marea ramură indo-europeană a tracilor. Cea mai importantă este ramura geto-dacilor, aflată la Nord. Herodot, părintele istoriei, îi consideră „cei mai dreپți și mai viteji dintre traci”. Delimitările teritoriului ocupat de geto-daci e confirmat de geograful Ptolemeu. Acesta enumeră mai multe triburi dacice: carpii, apulii, tirageții, napeii, crobizii, costobocii. Geto-dacii, de pildă, aveau o civilizație remarcabilă și cunoștințe avansate în următoarele domenii: astronomie, medicină, muzică, filosofie. Primele date istorice sunt din anul 514 î.Hr., atunci când geto-dacii se opun atacurilor regelui persan Darius I, îi înfruntă pe Alexandru Macedon și pe Lisimah, urmașul acestuia în Tracia. Dacii ating apogeul sub domnia lui Burebista, care reușește să reunească într-un singur stat triburile dacice. După moartea lui, în 44 î.Hr., mai rămân numai teritoriile intracarpatiche. Între timp, romanii încep să cucerească teritoriile sud-dunărene și întemeiază provincia Illyricum. În anii 12-10 î.Hr., Imperiul Roman își extinde granițele până la Dunăre. La sfârșitul secolului I î.Hr., Dacia se reface treptat sub conducerea lui Decebal; va cuprinde un vast teritoriu de la Tisa la Nistru și din Carpații de Nord până la Dunăre. Decebal va purta lupte aprigi cu împăratul Domițian și apoi cu împăratul Traian. Cele mai memorabile războaie au avut loc în anii 101-102 d.Hr. și 105-106 d.Hr. În primul război, romanii reușesc să ocupe provinciile din sudul Daciei. Al doilea război se încheie cu sinuciderea lui Decebal. Capitala Sarmizegetusa este cucerită. Aceasta va fi rezidită și colonizată, purtând numele de Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa.

b) După Învierea și Înălțarea Mântuitorului Iisus Hristos la Cer și după Pogorârea Duhului Sfânt,

Apostolii au primit mandatul misionar de a răspândi Evanghelia în rândul neamurilor. Sunt dovezi care ne atestă faptul că Sfântul Apostol Pavel a propovăduit creștinismul până în Illyricum, provincia învecinată în partea de nord cu Dacia. El scrie în Epistola către Romani: „Am împlinit propovăduirea Evangheliei lui Hristos până în Illyricum.” (Romani 15, 19). Între anii 65 și 66, acesta a iernat la Nicopol împreună cu ucenicul său, Tit. În toamna anului 66 îl informa pe Timotei că Tit învață Evanghelia lui Hristos în Dalmația (II Timotei 4, 10). Potrivit tradiției, Biserica din Sirmium a fost întemeiată de ucenicii Sfântului Apostol Pavel, Epenet și Andronic.

În lucrarea sa *Despre Apostoli*, Hipolit Romanul scrie că Sfântul Apostol Andrei „le-a vestit sciților și tracilor Evanghelia”. Istoricul grec Eusebiu de Cezareea confirmă acest lucru. Origen, în comentariul său la Cartea Facerii, menționa faptul că Sfântul Andrei a predicat în Sciția. Nu există dubii în privința faptului că locuitorii Dobrogei actuale erau numiți sciți. În *Ponticele*, poetul Ovidiu afirmă că a fost exilat la Tomis, „printre sciți”. Geograful grec Strabon a menționat că teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră e numit Scythia Minor. Apostolul Andrei a hirotonit aici preoți și episcopi. *Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane* arată că episcopul de Odessos l-a hirotonit pe Amplias. Iar istoricul bizantin Nichifor Calist afirma că Apostolul a propovăduit Evanghelia în „pustiurile scitice”. În sprijinul afirmației vin tradițiile folclorice (balada Sfântul Andrei) și toponimele (Peștera și pârâiașul Sfântului Andrei). Drept dovadă, el a propovăduit Evanghelia în Scythia Minor.

Pe teritoriul danubiano-pontic a predicat și Sfântul Apostol Filip. Acesta „a convertit la credința în Hristos aproape întreaga Sciție și a ales acolo diaconi, preoți și episcopi”. Odată cu ocuparea Daciei de romani s-au creat premisele răspândirii creștinismului. Faptul s-a realizat pe numeroase căi: (1) prin coloniști, aduși de Traian din provincii deja încreștinate; (2) prin armată – mai precis, prin legiunile XIII Gemina, la Apulum, V Macedonica, la Potaissa, adusă chiar din Palestina, și Alla Nova Illyricorum din Illyricum; terminându-și stadiul militar de 25 de ani, legionarii se puteau căsători și primeau pământuri; astfel întemeiau familii creștine; (3) prin sclavii coloniștilor – întâlnim exemple și în Noul Testament, în Epistola către Filimon, și anume Onisim; (4) prin meseriași și lucrători la mine, aduși din Dalmația; (5) prin goți care, având tabere militare în mijlocul populației autohtone, aduceau des oameni captivi din diferite incursiuni la sud de Dunăre.

c) Avem câteva mărturii lingvistice care atestă vechimea creștinismului la noi. Etnogeneza poporului nostru a început odată cu romanizarea populației autohtone; elementul slav a fost asimilat ulterior. Cercetătorii au arătat că noțiunile de bază ale creștinismului românesc sunt preluate din fondul latin. Cuvântul „biserică” vine de la „basilica” – loc de judecată în care se împărțea dreptatea în numele împăratului. Acele clădiri au fost donate Bisericii de împăratul Constantin, fiind transformate în locașuri de cult. Cuvântul „Dumnezeu” provine din expresia latină „Domine Deus”, denumire dată de romani Dumnezeului lor unic. Cuvântul „duminică” e de origine latină și redă expresia „dies dominica” – ziua Domnului. Sărbătoarea Crăciunului se reflectă în latinescul „calatio”, cuvânt ce desemna convocarea poporului de preoți în prima zi a anului, scopul era anunțarea sărbătorilor importante de peste an. Mărturia este plauzibilă, știind că, în primele secole, Crăciunul se sărbătorea odată cu Botezul Domnului, pe 6 ianuarie. Ambele se numeau Epifanie. Cuvântul „colindă” provine din latinescul „colendae”, prima zi a lunii la romani, când se auzeau imnuri și urări la adresa împăratului. Floriile își au originea în sărbătoarea romană numită Floralia, una a florilor, prăznuită primăvara. Cuvântul „rusalii” își are sorgintea

într-o sărbătoare păgână denumită Rosalia, a trandafiriilor. Atunci se pomeneau cei adormiți. Cuvântul „sărbătoare” vine de la „dies servatoria”. Așa deci, cuvintele de origine latină din lexicul bisericesc român ne arată că procesul de încreștinare s-a realizat concomitent cu cel de etnogeneză.

d) Avem și dovezi arheologice care privesc vechimea creștinismului la noi. În acest sens, un grăitor exemplu e un tezaur cu 120 de piese. Din perioada preconstantiniană există o gemă de onix, descoperită la Potaissa. Pe aceasta sunt patru reprezentări sugestive: inscripția ihtis (adică, pește), acronimul expresiei Iisus Hristos Theou Iyou Sotir; scena Bunului Păstor; proorocul Iona; arbor evanghelică. O altă gemă asemănătoare este păstrată la Muzeul Național din Budapesta. În Romula s-au descoperit alte două geme decorate, una cu doi pești și alta cu doi păuni. În localitatea Biertan, Sibiu, s-a descoperit un donariu închinat de un creștin pe numele de Zenovie. Acesta cuprindea o tăbliță din bronz cu inscripția „Ego Zenovius Votum Posui”, de care era prinsă monograma lui Hristos, folosit probabil drept cârlig pentru candelă.

La Pălatca, județul Cluj, s-a descoperit o pecete pentru prescuri. La Băile Herculane s-au descoperit două inele de bronz inscripționate cu o cruce. La Romula s-au descoperit două opaițe decorate cu cruci. Populația autohtonă a ridicat și numeroase locașuri de cult pe locul fostelor clădiri ce aparțineau administrației romane. Biserica de la Slăveni datează din a doua jumătate a secolului IV. În Porolissum, un templu păgân a fost transformat în locaș de cult. Biserica din Densuș a fost construită din vechiul mausoleu al guvernatorului Longinus, numit în Dacia după primul război daco-roman. În Morisena s-a descoperit o biserică cu două cripte și un baptiseriu. În Sucidava s-a descoperit o biserică cu șase morminte și cu vestigii creștine. La Barboși, Galați, s-a descoperit un mormânt creștin ce avea inscripționat numele Innocens, monograma lui Hristos și un pandativ cu semnul crucii.

Așadar, creștinismul s-a răspândit pe teritoriul daco-roman încă din zorii săi, adică din primul secol al erei creștine. Populația autohtonă a fost receptivă la mesajul Evangheliei. Așa s-a format ca popor. Simultan a avut loc și încreștinarea sa. Plastic vorbind, creștinismul nu s-a brodat pe textura acestui popor, ci s-a țesut în pânza lui. Pe scurt, poporul român s-a născut creștin. Avem datoria morală să îi căutăm valorile istorice, naționale și religioase, dar și să i le păstrăm într-o deplină armonie a căutării lor.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

În cadrul activității didactice, urmărim formarea/dezvoltarea competenței specifice l.1. din programa școlară: *Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață*. Îi acordăm o deosebită importanță **principiului învățării conștiente și active**. Principiul implică însușirea cunoștințelor prin valorificarea unor facultăți sufletești: rațiunea, voința și sentimentul. Astfel devine posibilă învățarea conștientă. Așa deducem din următorul citat: „Numai cunoștințele dobândite prin efort personal, care trec prin experiența proprie de elaborare, îi aparțin definitiv elevului, devin un lucru personal și pot fi aplicate în spirit creativ.”¹ Respectarea lui reprezintă o condiție necesară pentru dobândirea performanței, ceea ce înseamnă că elevii pot asimila cunoștințele transmise de profesorul lor. De exemplu, o informație trecută prin filtrul minții elevului se „așază” în așa fel încât să poată fi folosită pe tot parcursul vieții. Contribuția profesorului nu trebuie să se limiteze doar la transmiterea unor cunoștințe seci, lipsite de duh. E imperios necesar ca profesorul să-l ajute pe elev să învețe, să deducă el însuși anumite noțiuni și, în cazul de față, să compare

anumite idei sau opinii cu semnificații religioase. Mai mult, elevul trebuie să se raporteze la ele în varii contexte sociale. Învățătura morală predată la ora de religie trebuie trainic asimilată, structura ontologică fiind veșnică, în fond: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece.” În viziunea părintelui Stăniloae, cuvântul Scripturii nu poate fi viu decât prin transmiterea lui de la un om credincios la altul. Omul e acela care face viu în inima sa cuvântul lui Dumnezeu, raportându-se la el, încercând să îl trăiască. Dar pentru a-l trăi, omul trebuie mai întâi să îl gândească ori să îl lase să germineze în inimă. Astfel fiecă oră devine o sărbătoare, o trăire vie a cuvântului lui Dumnezeu.

În vederea formării/dezvoltării competenței specifice enunțate anterior, am ales două metode bazate pe acțiune: **jocul didactic și jocul de rol**. Pedagogic vorbind, metodele implică elevii în propria formare. Pedagogia modernă accentuează caracterul subiectiv al elevului. El nu e doar un obiect asupra căruia se răsfrânge actul predării, ci co-subiect. Avantajul folosirii primei metode este libertatea de care se bucură profesorul atunci când îi dă jocului un scop educativ. Elevul își antrenează calitățile fizice, intelectuale și afective. Jocul didactic dezvoltă capacitatea de adaptare la situații noi și de rezolvare a problemelor. Atul folosirii celei de-a doua metode constă în faptul elevii învață simulând situații din viața reală. Ei sunt transpuși astfel într-o lume a încercărilor; în cazul nostru, ei reproduc anumite scene sau pasaje biblice. Lucrul acesta nu este lipsit de valoare. Elevii învață să (auto)analizeze sentimente, atitudini și comportamente, reușind să vadă un model sau nu, în funcție de rolul pe care îl au de jucat.

Metoda jocului didactic e aplicabilă utilizând conținutul numit „Calea spre Dumnezeu deschisă tuturor prin Iisus Hristos”. Organizarea clasei se face frontal și pe grupe. Mijloacele utilizate sunt acestea: flipchart, videoproiector, laptop, caiete. Pentru a pregăti jocul și pentru a le capta copiilor atenția, se proiectează scena în care Dumnezeu suflă asupra trupului de lut, dându-i suflare de viață. Pe calea conversației euristice, se declanșează o discuție în jurul unei teme religioase: unicitatea persoanei, privită ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu. Abia apoi se desfășoară jocul didactic propriu-zis: Floarea. Împărțiți în grupe de câte 4-5, în funcție de efectivul clasei, elevii primesc sarcina de a desena pe caietul liderului de grup câte o floare cu 8 petale. Schema, având în mijloc icoana Mântuitorului, se va putea distinge pe flipchart:

¹Ion Drăgan, Ioan Nicola, Cercetarea psihopedagogică, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1993, p. 44

După aceea, elevii pun în mijlocul florii cuvântul „Dumnezeu” și scriu pe fiecare petală căile prin care ajungem la Dumnezeu. Răspunsurile posibile ar fi acestea: credința, iubirea, faptele bune, frecventarea Bisericii, iertarea. Activitățile colective îi sunt alocate 5 minute. De vreme ce timpul expiră, profesorul le cere grupelor, prin liderii lor, să prezinte frontal ideile. În final, se completează cele opt petale cu cele mai relevante răspunsuri, evidențiind noțiunile comune.

Metoda jocului de rol se va aplica pe baza conținutului „Învățătura Domului, vestită de Sfinții Apostoli și evangheliști”. Efectivul e organizat frontal și pe grupe. Mijloacele folosite sunt obiecte de recuzită: câteva eșarfe/costume alese prin vot. Profesorul compune o scenetă inspirată din Sfânta Evanghelie. Pentru captarea atenției se va aplica metoda argumentării. Cu aceasta în gând, se va descrie importanța Sfinților Apostoli pentru noi, creștinii. Iar cu gândul la aptitudinile elevilor, se aleg șapte din efectivul clasei și li se atribuie roluri. Folosind textul Sfintei Scripturi din Ioan, capitolul 1, se dă curs scenetei, profesorul fiind naratorul:

„Actul I

Povestitorul: Ioan Botezătorul, văzându-L pe Iisus, a mărturisit înaintea tuturor că El e Fiul lui Dumnezeu, într-una din zile a strigat așa:

Ioan Botezătorul: Iată Mielul lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatele lumii!

Povestitorul: Auzind, doi dintre ucenicii lui Ioan Botezătorul, Andrei și Ioan, au mers după Iisus.

Iisus: (întorcându-se către ei) Ce căutați?

Ioan Evanghelistul și Andrei: Învățătorule, unde locuiești?

Iisus: Veniți și veți vedea.

Povestitorul: Cei doi ucenici au rămas la Iisus în ziua aceea. Andrei, unul dintre ucenici, l-a chemat pe Simon, fratele său.

Simon: L-am găsit pe Mesia, care se tâlcuiește Hristos!

Povestitorul: Andrei l-a adus pe Simon la Iisus, iar Iisus a privit la el și i-a spus:

Iisus: Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chifa, ce se tâlcuiește: Petru!

Actul II

Povestitorul: A doua zi, Iisus a pornit spre Galileea și a găsit pe Filip, care era din cetatea lui Andrei și a lui Petru.

Iisus: (privind spre Filip) Urmează-mi!

Povestitorul: Filip, bucuros de chemare, l-a găsit și pe Natanael și i-a spus:

Filip: L-am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și în Proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret.

Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun?

Filip: Vino și vezi!

Povestitorul: Cei doi au mers spre Iisus. Iar Iisus, văzându-i de departe, a zis către Natanael:

Iisus: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug.

Natanael: De unde mă cunoști?

Iisus: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin.

Natanael: Învățătorule, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești regele lui Israel.

Iisus: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu, suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului.”

În vederea evaluării modului de realizare a competenței specifice 1.1 se folosesc itemi **semiobiectivi** → de completare și **obiectivi** → cu alegere multiplă.

Primii necesită completarea propozițiilor sau a desenelor lacunare. Aceștia sunt utili, având în vedere faptul că pot acoperi o gamă variată de capacități intelectuale supuse testării atente. Aceștia oferă și posibilitatea de a evalua mai mult decât recunoașterea și reproducerea cunoștințelor dobândite.

La rândul lor, itemii cu alegere multiplă sunt eficienți datorită ușurinței cu care sunt cuantificați și verificați. Competența în cauză este evaluată inclusiv în temeiul principiului accesibilității. De exemplu, elevii clasei a IV-a pot fi evaluați facil și rapid, urmărindu-se obiective clare precum acestea: să recunoască anumite personaje biblice din diferite pasaje narrative, să aplice modelele biblice în situațiile concrete din viața de zi cu zi.

Prin *itemii care implică alegerea duală* și prin conținutul denumit „Magii, în căutarea Pruncului Iisus” se poate evalua modul de realizare a competenței specifice 3.2. *Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, din viața creștinilor.* Acesta poate fi proiectat astfel:

„Stabilește valoarea de adevăr a propozițiilor date:

1. Magii au venit de la Apus să se închine Mântuitorului.	A/F
2. Pruncul Iisus a primit aur, smirnă și busuioc.	A/F
3. Cei trei magi se numeau: Melchior, Gașpar și Baltazar.	A/F

Răspunsuri corecte: 1. F; 2. F; 3. A”

Itemii de tip pereche pot fi aplicați în același scop, însă utilizând conținutul „Prorocii, vestitori ai nașterii lui Hristos”. Acesta poate fi proiectat astfel:

„Asociază cuvintele din coloana **A** cu enunțurile corespunzătoare din coloana **B**:

A	B
1. Crăciunul	a. persoane Sfinte care au pregătit poporul pentru venirea lui Iisus
2. Poruncă	b. „Iată Fecioara va lua în pântece și va naște Fiu și vor chema numele lui Emanuel.”
3. Proorocii	c. sărbătoarea Nașterii lui Hristos
4. Isaia	d. lege morală, învățătură

Răspunsuri corecte: 1. c; 2. d; 3. a; 4. b”

Itemii de tip alegere multiplă se aplică pentru a evalua nivelul de realizare a competenței specifice
1.1. *Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață, utilizând conținutul „Învățătura Domnului, vestită de Sfinții Apostoli și evangheliști”*. Acesta poate fi proiectat astfel:

„Alegeți variantele de răspuns corecte:

1. Sfântul Apostol Andrei:

- a) a fost al doilea ucenic chemat de Iisus.
- b) este cel dintâi chemat de Iisus.
- c) este fratele lui Ioan.
- d) este fratele lui Simon.

2. Cuvântul „apostol” se referă la:

- a) un drept al Vechiului Testament.
- b) un înger.
- c) ucenicii lui Iisus.
- d) un profet al Vechiului Testament.

3. Sfinții Apostoli au fost în număr de:

- a) cincisprezece.
- b) șase.
- c) doi.
- d) doisprezece.

Răspunsuri corecte: 1. b; 2. c; 3. d”